

Komentář

1. Volby do zastupitelstev obcí v září 2022

S cílem připomenout výchozí základnu pro další přehledy uvádíme nejprve obecné údaje z posledních řádných voleb. Ve volbách do zastupitelstev obcí konaných 23. a 24. září 2022 bylo zvoleno 6 383 zastupitelstev. V 11 obcích volby neproběhly. Důvodem bylo nepodání kandidátní listiny nebo nedostatečný počet kandidátů na podaných a zaregistrovaných kandidátních listinách.

Ve volbách do zastupitelstev obcí bylo nejvíce kandidátů (cca 86 tisíc) uvedeno na kandidátních listinách místních sdružení nezávislých kandidátů a téměř 38 tisíc z nich získalo mandát (úspěšnost 43,8 %). Z více než 48 tisíc kandidátů uvedených na kandidátních listinách politických stran a hnutí jich mandát získalo 19 % (9 166 mandátů). Nejméně kandidátů (cca 5,5 tisíce) bylo uvedeno na kandidátních listinách koalic politických stran a hnutí. Tito kandidáti měli zároveň nejnižší úspěšnost získání mandátu (12 %), když získali pouze 675 mandátů. Naopak nejvyšší úspěšnost měli samostatně kandidující nezávislí kandidáti. Mandát získalo 68,3 % z nich.

Ve volbách do zastupitelstev městských částí a obvodů bylo nejvíce kandidátů (cca 6,5 tisíce) uvedeno na kandidátních listinách politických stran a hnutí, mandát jich získalo 954 (úspěšnost 14,7 %). Téměř 6 tisíc kandidátů bylo uvedeno také na kandidátních listinách sdružení nezávislých kandidátů a politických stran či hnutí. Jejich úspěšnost v získávání mandátů se pohybovala okolo 12 % (získali 703 mandátů). Nejvyšší úspěšnost v získávání mandátů měli samostatně kandidující nezávislí kandidáti. Kandidovalo jich sice pouze 11, ale podařilo se jim získat 6 mandátů (úspěšnost 54,5 %). Druhou nejvyšší úspěšnost (téměř 38 %) měli kandidáti místních sdružení nezávislých kandidátů, kteří z celkového počtu 1 019 kandidátů získali 387 mandátů.

Souhrnné výsledky voleb a zisk mandátů jednotlivých volebních uskupení a politických stran, které získaly alespoň 1 % mandátů je uveden v tabulce 1.

2. Soudní rozhodnutí, opakované hlasování, dodatečné a opakované volby

V tomto volebním období byly soudním rozhodnutím upraveny výsledky hlasování ve 3 obcích. Ve všech případech se jednalo o úpravy řádných voleb. Opakované hlasování se uskutečnilo v jedné obci, a to na základě soudního přezkumu řádných voleb z roku 2022. Opakované volby se konaly rovněž pouze jednou, opět na základě soudního přezkumu z řádných voleb z roku 2022. Dodatečné volby byly vyhlášeny ve 12 obcích. V deseti z nich se konaly v lednu 2023 na základě nepodání kandidátní listiny nebo nedostatečného počtu kandidátů na podaných a zaregistrovaných kandidátních listinách v řádných volbách. V obci Vsesulov byly vyhlášeny v průběhu volebního období na základě nepodání žádné kandidátní listiny v dříve vyhlášených nových volbách. V obci Brodec byly dodatečné volby vyhlášeny celkem na 8 termínů, ale nekonaly se ani jednou.

V tabulce 2 je uveden přehled konání a souhrnné výsledky dodatečných a opakovaných voleb, opakovaného hlasování a změn v důsledku rozhodnutí soudu.

2.1. Soudní rozhodnutí

Soud má možnost nařídit v oprávněných případech přepočítání výsledků hlasování a v případě zjištěných závad rozhodnout o neplatnosti volby kandidáta a opravě výsledků.

Z rozhodnutí krajských soudů v Praze, Brně a Hradci Králové o neplatnosti volby kandidáta, došlo 15. listopadu 2022 k promítnutí 3 oprav do datových fondů s výsledky řádných voleb do zastupitelstev obcí. Jednalo se o obce Sovínky (okr. Mladá Boleslav), Matějov (okr. Žďár nad Sázavou) a Stanovice (okr. Trutnov). Ke změnám výsledků, které měly vliv na rozdělení mandátů, došlo v obcích Matějov a Stanovice (v obou případech se mandát přesunul mezi dvěma sdruženími nezávislých kandidátů). V obci Matějov došlo v řádných volbách k rovnosti hlasů mezi dvěma volebními stranami, na základě soudního přezkumu byl objeven jeden rozhodující hlas. V obci Sovínky došlo ke změně bez vlivu na rozdělení mandátů mezi kandidujícími subjekty.

Celkové výsledky soudních přezkumů v porovnání s výsledky z řádných voleb jsou uvedeny v tabulce 3.

2.2. Opakované hlasování

Opakované hlasování (probíhá na totožných kandidátních listinách jako předchozí volby) vyhlásil, na základě rozhodnutí příslušného soudu, ministr vnitra Sdělením MV č. 341/2022 Sb. na 7. ledna 2023 v obci Moldava (okr. Teplice).

Výsledky opakovaného hlasování jsou uvedeny v tabulce 4; v tabulce 5 a grafu 3 jsou pak uvedena data týkající se rozdělení kandidátů a zastupitelů podle pohlaví a věku, graf 2 znázorňuje kandidáty a získané mandáty podle strany, která kandidáty navrhla. Počet kandidátů, získaných mandátů a hlasů dle stran, která kandidáty navrhla je znázorněn v přílohových tabulkách 1 a 2.

2.3. Dodatečné volby

Na 7. ledna 2023 byly Sdělením MV č. 282/2022 Sb. vyhlášeny dodatečné volby v 11 obcích, ve kterých neproběhly volby v řádném termínu. Z 10 obcí, ve kterých nakonec dodatečné volby proběhly, se ve většině z nich volby mimo řádný termín konaly vůbec poprvé (pouze v obci Líšná (okr. Přerov) se ve volebním období 2010–2014 konaly dvakrát nové volby a v obci Trokavec (okr. Rokycany) se konaly nové volby v roce 2004). V obci Buková (okr. Plzeň-jih) vydrželo zastupitelstvo zvolené v dodatečných volbách v lednu 2023 necelý rok, protože v prosinci 2023 se v obci konaly nové volby. Další nové volby se pak v obci konaly v červnu 2024. V obci Brodec (okr. Louny) se volby vyhlášené na 7. ledna 2023 nekonaly, stejně jako v dalších 7 vyhlášených termínech. Ve většině případů proto, že nebyla podána žádná kandidátní listina. V jednom případě kandidátní listina podána byla, ale všichni kandidáti se kandidatury vzdali před termínem konání voleb. V obci Brodec tak v průběhu volebního období 2022–2026 nebylo zvoleno žádné zastupitelstvo. Dodatečné volby byly vyhlášeny na 23. března 2024 také v obci Všesulov (okr. Rakovník), kde nebyla v dříve vyhlášených nových volbách podána žádná kandidátní listina.

Ve všech dodatečných volbách se ucházelo o mandát v obecním zastupitelstvu celkem 138 kandidátů ze dvou typů volebních stran. A to 21 samostatně kandidujících nezávislých kandidátů a 117 kandidátů z kandidátních listin sdružení nezávislých kandidátů. Sdružení nezávislých kandidátů získala 84,35 % ze všech získaných hlasů a 85,92 % z celkového počtu obsazovaných mandátů. Kromě jednoho kandidáta, který byl členem KSČM, byli všichni kandidáti bez politické příslušnosti.

Z celkového počtu kandidátů bylo 58 žen (42,3 %). Podíl zvolených žen na celkovém počtu členů zastupitelstva byl o něco vyšší – ženy tvořily 43,7 % zvolených zastupitelů. Nejvyšší počet kandidátů (24) byl ve věkové skupině 40 až 44 let. Největší podíl žen (71,4 %) byl zaznamenán ve věkové skupině 35 až 39 let. Nadpoloviční podíl žen byl také ve věkové skupině 50 až 54 let, přesně 50% byl ve věkových skupinách 40 až 44 let a 60 až 64 let. Podíl kandidátů mladších 25 let činil pouze 4,3 %, do zastupitelstva se dostal pouze jeden kandidát mladší 25 let.

Nejstarším kandidátem byl muž v obci Buková (okr. Plzeň-jih), kterému bylo 76 let a byl zároveň nejstarším zvoleným zastupitelem. Nejmladším kandidátem byl 18letý student z obce Všesulov (okr. Rakovník). Nejmladším zvoleným zastupitelem byl 20letý muž z obce Rokytovec (okr. Mladá Boleslav).

Výsledky dodatečných voleb jsou uvedeny v tabulce 6, v tabulce 7 a grafu 5 jsou pak uvedena data týkající se rozdělení kandidátů a zastupitelů podle pohlaví a věku, graf 4 znázorňuje kandidáty a získané mandáty podle strany, která kandidáty navrhla. Počet kandidátů, získaných mandátů a hlasů dle stran, která kandidáty navrhla je znázorněn v přílohových tabulkách 3 a 4.

2.4. Opakované volby

Opakované volby (opakuje se celý volební proces včetně podávání kandidátních listin) proběhly v obci Hřčava (okr. Frýdek-Místek) na základě rozhodnutí místně příslušného krajského soudu po přezkumu řádných voleb v září 2022.

V opakovaných volbách se o mandát v obecním zastupitelstvu ucházelo celkem 15 kandidátů uvedených na dvou kandidátních listinách místních sdružení nezávislých kandidátů. Z celkového počtu kandidátů bylo 20 % žen. Podíl zvolených žen na celkovém počtu členů zastupitelstva byl vyšší – ženy tvořily 28,6 % zvolených zastupitelů. Nejvyšší počet kandidátů (3) byl ve věkových skupinách 30 až 34 let, 40 až 44 let a 55 až 59 let. Pouze ženy byly ve věkových skupinách 20 až 24 let a 60 až 64 let. Naopak žádná žena nekandidovala, kromě kategorie 55 až 59 let, v žádné další věkové kategorii. Podíl kandidátů mladších 25 let činil 6,67 %, do zastupitelstva se nedostal žádný takový kandidát. Nejstarším kandidátem byl 73letý starobní důchodce, nejmladším kandidátem byla 24letá studentka. Nejstarším zvoleným zastupitelem byla 64letá starobní důchodkyně, nejmladším zastupitelem byl zvolen 32letý zemědělec.

Výsledky opakovaných voleb jsou uvedeny v tabulce 8, v tabulce 9 a grafu 7 jsou pak uvedena data týkající se rozdělení kandidátů a zastupitelů podle pohlaví a věku, graf 6 znázorňuje kandidáty a získané mandáty podle strany, která kandidáty navrhla. Počet kandidátů, získaných mandátů a hlasů dle stran, která kandidáty navrhla je znázorněn v přílohových tabulkách 5 a 6.

3. Nové volby

V období mezi řádnými volbami do obecních zastupitelstev 2022 a 2026 se konaly nové volby v každém roce. Většinou se jednalo o nové volby z důvodu rozpadu zastupitelstva nebo snížení počtu členů zastupitelstva pod zákonem stanovenou hranici (dále jen rozpad zastupitelstva). V některých obcích proběhly ve sledovaném období nové volby vícekrát. Tříkrát se nové volby do zastupitelstev obcí v rámci volebního období 2022 až 2026 konaly ve třech obcích. V obci Plchov (okr. Kladno) proběhly v červnu 2023, prosinci 2023 a červnu 2024; v obci Charvatce (okr. Mladá Boleslav) se konaly v březnu 2023, prosinci 2023 a v červnu 2024 a v obci Kamenná Horka (okr. Svitavy) proběhly nové volby v březnu 2023, září 2023 a v březnu 2024. Následující informace a přehledy jsou uvedeny za všechny uskutečněné nové volby ve sledovaném období, tj. i opakovaně za obce, kde se volilo vícekrát. Celkem proběhly nové volby ve 114 obcích v 51 různých okresech.

Přehled o počtech obcí, ve kterých proběhly nové volby v letech 2022–2026 je uveden v tabulce 10.

K rozpadu zastupitelstva a tím k nutnosti vyhlásit nové volby docházelo nejčastěji v menších obcích, které měly do 500 obyvatel (87,71 %). Tato skutečnost úzce souvisí s počtem členů zastupitelstva. Malé obce mají obvykle jen 5 až 7 členů zastupitelstva a minimum náhradníků, takže k jejich rozpadu stačí odstoupení několika málo členů zastupitelstva. Nové volby se v letech 2022 až 2026 nejčastěji konaly v obcích se sedmi zastupiteli (78), následně pak s pěti zastupiteli (31) a devíti zastupiteli (4).

Tato data jsou znázorněna v tabulce 11 a grafu 8.

Nové volby v tomto období proběhly ve všech krajích kromě Prahy. Nejvíce obcí volilo nové zastupitelstvo ve Středočeském (37 obcí) a Plzeňském kraji (16 obcí), nejméně v Karlovarském kraji (2 obce). Z okresů byl nejpočetněji zastoupen okres Mladá Boleslav, kde se volilo hned sedmkrát (třikrát v obci Charvatce, po jednom termínu pak v obcích Dolní Krupá, Lipník, Niměřice a Ujkovice). Pouze jednou se volilo v 18 okresech, dvakrát ve 14 okresech, třikrát ve 12 okresech, čtyřikrát v 5 okresech a pětkrát v 1 okrese. Celkem bylo v České republice v nových volbách zvoleno 739 členů zastupitelstev. Z téměř 28 tisíc potenciálních voličů se voleb zúčastnilo 63,16 %. Nejvyšší volební účast byla zaznamenána v okrese Pelhřimov (91,25 %), nejnižší v okrese Nymburk (43,19 %).

Souhrnné výsledky hlasování v nových volbách jsou znázorněny v tabulce 12.

V nových volbách kandidovalo ve sledovaném období celkem 12 volebních stran, z toho dvě byly politické strany, osm sdružení politické strany nebo hnutí a nezávislých kandidátů a dále místní sdružení nezávislých kandidátů a samostatní nezávislí kandidáti. Nejčastěji se vyskytující volební stranou bylo místní sdružení nezávislých kandidátů, které podalo 220 kandidátních listin v 92 obcích. Za tuto volební stranu kandidovalo ve všech obcích, ve kterých proběhly nové volby, 1 642 kandidátů, kteří získali 89,98 % všech hlasů a 89,17 % mandátů. Druhé v pořadí, co do počtu podaných kandidátních listin, bylo sdružení hnutí STAN a nezávislých kandidátů. Na třech podaných kandidátních listinách kandidovalo celkem 23 kandidátů, kteří získali 1 709 hlasů (1,54 %) a 7 mandátů (0,95 %). Ostatních sedm sdružení politické strany nebo hnutí s nezávislými kandidáty podalo vždy po jedné kandidátní listině. Pouze čtyři z nich získala alespoň jeden mandát v zastupitelstvu.

Z hlediska politické příslušnosti kandidátů bylo téměř 99 % kandidátů bez politické příslušnosti, kandidáti s politickou příslušností ke konkrétní politické straně nedosáhli ani 1 %. Kandidáti bez politické příslušnosti získali 98,67 % hlasů a 98,92 % mandátů. Druhý nejvyšší podíl kandidátů (0,44 %) měla KDU-ČSL, která získala 3 mandáty, tj. 0,41 % ze všech rozdělených mandátů.

Z hlediska věku byli v nových volbách do zastupitelstev obcí nejsilněji zastoupeni kandidáti věkové skupiny od 45 do 49 let, kterých bylo 310, osob mladších 25ti let kandidovalo jen 61, což představovalo zhruba 3,3 % všech kandidátů. Nejvíce mandátů (135) rovněž obdrželi kandidáti z věkové skupiny 45 až 49 let, a to 18,27 %. Úspěšných kandidátů, kteří ještě nedosáhli 25ti let bylo 16, tj. 2,17 % všech zvolených zastupitelů. Průměrný věk kandidátů mužů byl 47,7 let, ženy byly v průměru mladší a jejich věkový průměr byl 46,3 roku. Věkový průměr zvolených zastupitelů se oproti předchozímu volebnímu období snížil na 46,9 (ze 47,5 roku) a u žen se z průměrného věku 45,1 roku zvýšil na 46,2 roku.

Z celkového počtu kandidátů činily ženy 40,83 %. Podíl žen, které získaly mandát, byl téměř totožný (41 %). Nejvíce žen (121) kandidovalo ve věku 45 až 49 let, a to 16,2 % všech kandidujících žen. Nejvíce mandátů (53) získaly ženy ve věkové skupině 40 až 44 let, ale nejvyšší procentuální zastoupení měly zvolené ženy ve skupině 60 až 64 let, a to 58,82 %.

Souhrnné výsledky volebních stran v nových volbách dle počtu získaných mandátů jsou uvedeny v tabulce 13, v tabulce 14 jsou pak znázorněny souhrnné výsledky podle politické příslušnosti kandidátů, graf 9 znázorňuje kandidáty a získané mandáty podle strany, která kandidáty navrhla. V tabulce 15 a grafu 10 jsou pak uvedena data týkající se rozdělení kandidátů a zastupitelů podle pohlaví a věku,

Počet kandidátů, získaných mandátů a hlasů dle strany, která kandidáty navrhla, je pro každý rok, ve kterém se konaly nové volby, znázorněn v přílohových tabulkách (rok 2023 – příloha č. 7 a 8; rok 2024 – příloha č. 9 a 10; rok 2025 – příloha č. 11 a 12; rok 2026 – příloha č. 13 a 14).